

Επιφυλλίδα

Οι Έλληνες Επιστήμονες του Εξωτερικού

Γρηγόρης Θ. Παπανίκος

Το Αθηναϊκό Ακαδημαϊκό Περιοδικό θα δημοσιεύει σε κάθε τεύχος του μία επιφυλλίδα, δηλαδή ένα κείμενο δοκιμιακού χαρακτήρα με κριτικό και επιστημονικό περιεχόμενο. Την επιμέλεια της επιφυλλίδας θα έχει ο Γρηγόρης Θ. Παπανίκος. Το περιοδικό θα δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών επί των θεμάτων που τίγονται στις επιφυλλίδες έτσι ώστε να δημιουργείται ένας δημόσιος επιστημονικός διάλογος. Το παρόν δοκίμιο αποτελεί μία αναθεωρημένη έκδοση μιας εργασίας που αναρτήθηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 2016. Δεν άλλαξαν πολλά από τότε και συνεπώς οι διορθώσεις είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Το θέμα της επιφυλλίδας του παρόντος πρώτου τεύχους αφορά ένα μικρό υποσύνολο των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού και εκφράζει προσωπικές απόψεις που στηρίζονται, ωστόσο, σε πολλές συζητήσεις που είχε ο συγγραφέας της επιφυλλίδας με χιλιάδες Έλληνες ακαδημαϊκούς και ερευνητές που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά εκτός Ελλάδος.

Άξια Τέκνα της Ελλάδος

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι Έλληνες του εξωτερικού «θριαμβεύουν», κυρίως στις επιστημονικές (ακαδημαϊκές) και επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Και αυτό από την εποχή των αποικιών της Αρχαίας Ελλάδος. Τι να πρωτοαναφέρει κανείς! Ακόμη και την Φιλική Εταιρεία τρεις Έλληνες του εξωτερικού την ίδρυσαν. Ο πρώτος δε κυβερνήτης της Ελλάδος, μετά την επανάσταση του 1821, ήταν ένας τέτοιος απόδημος Έλληνας. Είχε ήδη «θριαμβεύσει» σε Ρωσία και Ελβετία πριν κατέβει στην Ελλάδα.

Αναλογικά με τον πληθυσμό της Ελλάδος, οι Έλληνες επιστήμονες (κυρίως καθηγητές πανεπιστημίων) είναι συγκριτικά περισσότεροι από τους επιστήμονες άλλων χωρών. Υπάρχει σχετική επιστημονική αρθρογραφία που δεν μπορεί να το διαψεύσει. Στον επιχειρηματικό δε τομέα αρκεί να αναφερθεί η ναυτιλία για να αναδείξει τη σπουδαιότητα του ελληνικού «επιχειρείν», σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης. Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται μόνο στους λίγους εκείνους επιστήμονες που συνεχώς «γκρινιάζουν», διότι η πατρίδα δεν τους τιμά, όπως τους το οφείλει. Οψόμεθα αργότερα για τους Έλληνες επιχειρηματίες του εξωτερικού.

Μέχρι δω καλά καμωμένα και έτσι θα πρέπει να συνεχίζουν οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού: να δοξάζουν την πατρίδα τους! Η πατρίδα θα είναι πάντα περήφανη για τα άξια αυτά τέκνα της. Εγώ είμαι! Μάλιστα το βιβλίο μου για την ελληνική κρίση (2014) το έχω αφιερώσει σε αυτούς. Και ήταν ιδιαίτερη τιμή για μένα, που, πριν κυκλοφορήσει, το διάβασαν και το σχολίασαν μια δωδεκάδα τέτοιων αξιόλογων επιστημόνων του εξωτερικού. Και είμαι ευγνώμων και σε εκείνους που ήταν βασικοί ομιλητές στην παρουσίαση του βιβλίου μου που έγινε μάλιστα δύο φορές.

Μερικοί Έλληνες Επιστήμονες του Εξωτερικού Πολύ «Θόρυβο»

Υπάρχει, όμως, ένα πρόβλημα και ξεκινά όταν μερικά από αυτά τα άξια τέκνα της Ελλάδος, ευτυχώς ελάχιστα, που κάνουν, όμως, πολύ «θόρυβο», θεωρούν, ότι αφού έλυσαν το προσωπικό πρόβλημα της παγκόσμιας καταξίωσής τους και κυρίως της ματαιοδοξίας τους, είναι πλέον ικανοί να κάνουν τα πάντα και παντού.

Κυρίως, όμως, θέλουν να λύσουν τα προβλήματα της πατρίδας τους ακόμη και για θέματα που είναι απολύτως άσχετα με το αυστηρό (δηλαδή απολύτως περιορισμένο) επιστημονικό τους αντικείμενο για το οποίο δοξάστηκαν και συνεχίζουν να δοξάζονται.

Και για να γίνω πιο σαφής. Ένας Έλληνας νομπελίστας οικονομολόγος που σε όλη του τη ζωή ασχολήθηκε με την θεωρία των οικονομικών της εργασίας δεν μπορεί και δεν πρέπει να ασχολείται με την νομισματική πολιτική της Ελλάδος. Κατά την γνώμη μου δεν κάνει ούτε και για Υπουργός Εργασίας. Ούτε και για σύμβουλος δεν κάνει στον Υπουργό Εργασίας.

Ένας καλός επιστήμονας δεν σημαίνει ότι μπορεί να γίνει και καλός πολιτικός ειδικά σε μία πραγματικά δημοκρατική χώρα όπως είναι η Ελλάδα. Και δεν αστειεύομαι καθόλου για το τελευταίο. Μήπως αυτό δεν μας δίδαξε ο Πλάτωνας χιλιάδες χρόνια πριν; Αλλά και δύο αιώνες πριν ο Άνταμ Σμιθ. Δηλαδή, ο καθένας στην δουλειά του για να μην πω ο κάθε κατεργάρης στον πάγκο του.

Να Συνεχίσουν την Επιστημονική τους Δραστηριότητα

Έκαστος εφ' ω ετάχθη. Και δεν θα πρέπει οι άξιοι Έλληνες του εξωτερικού να απογοητεύονται επειδή δεν τους τηλεφωνεί ο Πρωθυπουργός να «σώσουν» με τις γνώσεις τους τη χώρα. Να μην περιμένουν το τηλεφώνημα. Και όσοι το λάβουν, ευγενικά να απορρίπτουν τέτοιες προτάσεις, διότι το αποτέλεσμα θα είναι η γελοιοποίησή τους.

Τους συνιστώ να συνεχίσουν την επιστημονική τους δουλειά και θα είναι χρήσιμοι στην Ελλάδα στο βαθμό που θα είναι χρήσιμοι για όλες τις χώρες του κόσμου με την έρευνα που κάνουν. Ο γιατρός Παπανικολάου ήταν χρησιμότερος για όλες τις Ελληνίδες γιατί ήταν χρήσιμος για όλες τις γυναίκες του κόσμου. Και ευτυχώς που δεν έγινε Υπουργός Υγείας της Ελλάδος και ασχολήθηκε μόνο με την έρευνά του. Έσωσε εκατομμύρια γυναίκες και μέσα σ' αυτές εκατοντάδες χιλιάδες Ελληνίδες. Θα μπορούσε να είχε ασχοληθεί με την πολιτική αφού ήταν από πολιτικό «τζάκι».

Οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού δεν μπορούν αλλά και δεν χρειάζεται να «σώσουν» την Ελλάδα. Από την εποχή του Ησιόδου, που πρώτος κατέγραψε τα ίδια προβλήματα στα οποία αναφέρονται οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού, όπως της διαφθοράς και της αναξιοκρατίας, η Ελλάδα και οι Έλληνες επέζησαν και μεγαλούργησαν, εντός και εκτός Ελλάδος, χωρίς την βοήθεια των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού, ίσως και λόγω αυτού. Απόδειξη για αυτό είναι και ο «θρίαμβος» όλων των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού. Μια διεφθαρμένη και αναξιοκρατική ελληνική κρατική οντότητα δεν μπορεί να εμποδίσει την «παραγωγή» αξιόλογων επιστημόνων. Τουλάχιστον σε αυτό η Ελλάδα είναι αξιέπαινη.

Σε αυτό το σημείο, ας μου επιτραπεί να αναφερθώ σε χιλιάδες εμπειρίες (συζητήσεις) που είχα με Έλληνες του εξωτερικού, κυρίως επιστήμονες όλων των επιπέδων αξιοσύνης. Συνήθως, το προοίμιο αυτών των συζητήσεων ξεκινά με μία δυναμική κριτική της Ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής. Αναφέρονται στα συνηθισμένα προβλήματα της

αναξιοκρατίας και διαφθοράς κυρίως των «αρχόντων». Στα ίδια δηλαδή, που όπως προείπα, αναφερόταν και ο Ησίοδος στο μνημειώδες έργο του Έργα και Ημέρες. Μάλιστα, πολλοί από αυτούς χρησιμοποιούν και τις δικές τους εμπειρίες με τα Ελληνικά Πανεπιστήμια, κυρίως όμως το γεγονός ότι δεν τους κάλεσαν να τους κάνουν καθηγητές ή ακόμη και Υπουργούς.

Θυμάμαι κάποιον που είχε έρθει στο γραφείο μου να μου ζητήσει τη βοήθεια για κάτι, διότι προαλειφόταν για Υπουργός στην επόμενη κυβέρνηση μετά τις εκλογές. Αξιολογώτατος καθηγητής του εξωτερικού ήταν. Με δημοσιεύσεις στα καλύτερα επιστημονικά περιοδικά του κόσμου. Μάλιστα περιοδικό της μεγαλύτερης σε κυκλοφορία εφημερίδας της Ελλάδος τον είχε κάνει πορτραίτο-εξώφυλλο ως τον επόμενο τσάρο της οικονομίας. Για λόγους που δεν γνωρίζω, δεν έγινε Υπουργός. Δυστυχώς γελοιοποιήθηκε και δεν ξανάκουσα γι' αυτόν πλέον. Διότι θεωρώ ότι είναι γελοιοποίηση για έναν αξιόλογο καθηγητή Πανεπιστημίου να δέχεται να τον εμπαίζουν και μάλιστα δημόσια.

Μα αφού το σύστημα είναι αναξιοκρατικό και διεφθαρμένο γιατί άραγε ενδιαφέρονται; Οι πολύ λίγοι που ενδιαφέρονται. Η εκτίμησή μου είναι ότι δεν τους πειράζει η διαφθορά και η αναξιοκρατία. Τους πειράζει που αυτοί δεν επωφελούνται από αυτή. Έχω την αίσθηση ότι δεν θα τους πείραζε, αν παρόλο τη διαφθορά και την αναξιοκρατία, αυτοί λάμβαναν τις τιμές που θεωρούν ότι τους αξίζουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα Συμβούλια των ΑΕΙ. Άξιοι επιστήμονες του εξωτερικού δέχθηκαν να υπηρετήσουν έναν αναξιοκρατικό και διεφθαρμένο θεσμό όπως τα ελληνικά ΑΕΙ. Γιατί άραγε; Μήπως η επιλογή τους έγινε αξιολογικά; Όχι βέβαια! Τη δέχθηκαν διότι θεώρησαν ότι θα είναι οι ωφελημένοι. Κατά την γνώμη μου ήταν καλοί (άξιοι) δεν είμαι όμως σίγουρος ότι ήταν οι καλύτεροι (αξιότεροι). Ο οποιοσδήποτε θα μπορούσε να βρει καλύτερους. Εγώ θα μπορούσα με τα ίδια κριτήρια αξιολόγησης της αξιοσύνης που χρησιμοποιούν οι ίδιοι! Τελικά γελοιοποιήθηκαν και γελάει ο κόσμος μαζί τους, αν και είναι άδικο αυτό που έπαθαν. Ας πρόσεχαν που λένε και αυτοί που ξέρουν!

Όπως συχνά αναφέρω, στην Ελλάδα δεν λείπει η αξιοκρατία, αλλά στερείται η χώρα αξιοτεροκρατία. Αυτοί που επιλέγονται είναι πάντοτε άξιοι. Απλά μπορεί να μην είναι οι αξιότεροι. Αυτό ισχύει αδιακρίτως για όλες τις επιλογές μελών ΔΕΠ στα ελληνικά ΑΕΙ. Η μεγάλη πλειονότητα των επιλεγμένων είναι άξιοι. Απλά δεν είναι οι αξιότεροι. Και αυτό αποδεικνύεται εύκολα όταν δέχονται να μπουν σε μία διαδικασία αξιολόγησης που είναι στημένη από την αρχή. Ανεξάρτητα αν η επιλογή είναι αξιολογική δεν παύει να είναι διεφθαρμένη.

Αν Θέλουν να Βοηθήσουν Υπάρχει Τρόπος

Αν οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού, παρόλα αυτά, επιμένουν να «σώσουν» την Ελλάδα, τότε υπάρχει ο τρόπος. Θέλει όμως προσωπική θυσία χρόνου και χρήματος που λίγοι είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν. Για παράδειγμα, μπορούν να δημιουργήσουν κοιτίδες επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας στην Ελλάδα χωρίς καμία ελληνική κρατική βοήθεια. Αφού είναι τόσο καλοί όσο λένε γιατί θα πρέπει τη χρηματοδότηση να την αναλάβει το ελληνικό κράτος, δηλαδή ο Έλληνας φορολογούμενος;

Αφού είναι τόσο καλοί και ο κόσμος ολόκληρος «κρέμεται» από τις επιστημονικές γνώσεις τους γιατί δεν χρηματοδοτούν την έρευνά τους από την παγκόσμια αγορά

ερευνητικών κονδυλίων; Γιατί δεν φέρνουν αυτά τα κονδύλια στην Ελλάδα; Ή μήπως δεν είναι τόσο καλοί όσο λένε αυτοί οι ίδιοι ή ο αριθμός των παραπομπών τους (citations) και η αξιολόγηση των σχετικών δεικτών που με τόσο καμάρι προτάσσουν; Γιατί δεν μας το αποδεικνύουν όπως έκανε ο Θαλής ο Μιλήσιος χιλιάδες χρόνια πριν; Μήπως δεν μπορούν; Μήπως αυτός είναι ο λόγος που ζητούν χρήματα από την Ελλάδα; Διότι δεν μπορούν να τα βρουν από πουθενά αλλού; Μήπως γι' αυτό ζητούν τιμές και αξιώματα; Γιατί δεν μπορούν να τους δοθούν πουθενά αλλού; Ιδού λοιπόν η Ρόδος, ιδού και το πηδύλιμα! Να φέρουν λεφτά στην πατρίδα τους. Αυτό είναι το καθήκον τους.

Αν δεν μπορούν να σιωπήσουν. Να απολαμβάνουν τα αγαθά της δεύτερης πατρίδας τους που παρεμπιπτόντως δεν πλήρωσε τίποτε για τα πρώτα στάδια της μόρφωσής τους που για πολλούς έφτασε μέχρι και το επίπεδο των πανεπιστημιακών τους σπουδών. Ο Έλληνας φορολογούμενος τα πλήρωσε και δεν πήρε πίσω τίποτε. Οφείλουν στην Ελλάδα και δεν τους οφείλει απολύτως τίποτε! Και αν θέλουν να φέρουν χρήματα στην Ελλάδα για έρευνα, εδώ είμαι να τους βοηθήσω. Ένας επιστημονικός φορέας στήνεται μέσα σε μία μέρα στην Ελλάδα παρά την γραφειοκρατία της. Η Ελλάδα είναι γραφειοκρατική, διεφθαρμένη και αδιαφανής μόνο για εκείνους που επιδιώκουν τον ελληνικό κρατικοδίαιτο παρασιτισμό. Δηλαδή λεφτά και τιμές από το ελληνικό κράτος. Διαφορετικά αρκεί να φέρουν κονδύλια έρευνας απέξω. Και επαναλαμβάνω, διαθέσιμος να τους βοηθήσω. Δωρεάν!

Μπορεί κάποιος Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού που έγιναν διεθνώς γνωστοί για την έρευνά τους για την τριχόπτωση και την καταπολέμηση της ανδρικής αλωπεκίας να θέλουν να λύσουν και τα προβλήματα πτώσης της ελληνικής οικονομίας και πολιτικής. (Σημείωση: δεν είναι ειρωνικό αλλά πραγματικό γεγονός. Η έρευνα αυτή έγινε σε ένα από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Μου την ανέφερε ο πατέρας ενός από αυτούς τους επιστήμονες, ο οποίος μέχρι που συνταξιοδοτήθηκε ήταν ο κουρέας μου, με το παράπονο πως η Ελλάδα δεν μπορεί να απορροφήσει έναν τέτοιο άξιο επιστήμονα. Το ήλεγξα και ήταν αλήθεια. Αλλά τι να πει κανείς σε αυτόν το πατέρα!).

Όμως και εδώ υπάρχει λύση, που Έλληνες την εφεύραν. Είναι η δημοκρατία! Να έρθουν στην Ελλάδα και μέσω της πολιτικής διαδικασίας να διεκδικήσουν την ψήφο του Ελληνικού Λαού με τις ιδέες τους ως πρόγραμμα. Σε όσους το επιχειρήσουν, τους εύχομαι καλή τύχη! Είμαι εδώ να τους συνδράμω με τις γνώσεις μου. Δωρεάν! Όταν το λες αυτό στους Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού απαντούν, σουφρώνοντας απαξιωτικά τα χείλη τους, ότι δεν ανακατεύονται με την πολιτική. Μα από πολιτικούς ζητούν χρήματα και τιμές. Πώς θα την αλλάξουν την πολιτική κατάσταση χωρίς συμμετοχή; Η δημοκρατία αυτό απαιτεί και ως το καταλάβουν καλά.

Είμαι σίγουρος ότι το παραπάνω κείμενο θα στενοχωρήσει αρκετούς αλλά θα πρότεινα σε όλους αυτούς να διαβάσουν Ελληνική ιστορία για να δουν πως συμπεριφέρονται ο ένας Έλληνας στον άλλο. Ανταγωνιστικά μέχρι τελικής πτώσης. Τελικά μήπως είναι αυτός ο ανταγωνισμός (η συνεχής γκρίνια) - η καλή ή κακή έχθρα κατά τον Ησίοδο - που μας κρατά ζωντανούς ως Έθνος χιλιάδες χρόνια τώρα! Μήπως; Τελικά είχαν δίκιο οι στωικοί φιλόσοφοι: ουδέν κακό αμιγές καλού. Και κρίνοντας από το αποτέλεσμα έτσι μου αρέσουν οι Έλληνες και έτσι θέλω να συνεχίσουν ατομικά φιλόδοξοι και κοινωνικά γκρινιάρηδες.

Υπάρχει πρόταση; Φυσικά και υπάρχει. Οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού μπορούν να κάνουν πολλά για την Ελλάδα. Για αρχή να βάλουν χρόνο και χρήμα και να ιδρύσουν μία Ακαδημία Ελλήνων Απόδημων Επιστημόνων με έδρα την Αθήνα, η οποία δεν θα είναι κρατικοδίαιτη και παρασιτική. Δεν θα ζητάει τιμές και δόξα από μία έτσι και αλλιώς διεφθαρμένη και αναξιοκρατική θεσμική έκφραση της Ελλάδος (π.χ. πολιτειακοί,

πολιτικοί και κοινωνικοί θεσμοί και φορείς). Απαιτείται, όμως, να θυσιάσουν την ατομικότητά τους (μεγάλο χάρισμα των Ελλήνων απανταχού γης) σε μία συλλογικότητα (μεγάλη αδυναμία των Ελλήνων απανταχού γης) που θα στηρίζεται σε αρχές και αξίες. Προσωπικά προτιμώ την ατομικότητα. Είναι πιο σίγουρη και πιο αποδοτική.